

Pasar

Maart 2009

3

Vleugels voor je vrije tijd

HASSELT
met het gezin

*Ecotrekking
in*
TURKIJE

Avontuurlijk
TERSCHELLING

OOSTENRIJK

Cultuurstad **LINZ**

Trekking *in het* Kaçkar-gebergte

Het Kaçkar-gebergte ligt helemaal in Oost-Turkije, tegen de grens met Georgië. Zo vér. En zo goed als onbekend bij Europese wandeltrekkers. De Britse Kate Clow helpt het gebied duurzaam te ontwikkelen, zodat de inwoners een overlevingskans krijgen, en nodigde wandeljournalisten uit heel Europa uit naar deze onbetreden alpenparel. Ook Pasar was erbij. Verrukt en vermoeid tegelijk.

Tekst en foto's: Paul Maes

De onbetreden Alpen van Turkije

Bedwelvende bloemengeur

Erzurum ligt op 1.850 m boven de zeespiegel. In deze hoogst gelegen stad van Europa en omgeving kom je toe, als je naar Kaçkar vliegt. Twee uur rijden, deels langs een viervaksweg in opbouw, brengt je naar Yusufeli, in het hart van de Kaçkar-keten. We komen terecht in een modern hotel in chaletstijl tegen rotsige bergtanden zoals de Dolomieten.

Langs de onstuimige Barhal-rivier wandelen we naar het stadje, een soort groot uitgevallen Provence-dorp, met gezellige terrasjes onder de bomen. Hét toeristische centrum van de Kaçkar kreeg vorig jaar al 150.000 toeristen over de vloer, vooral Israëliërs en Georgiërs. Om het toerisme wat te spreiden krijgen mensen gratis leningen om een B&B in te richten. Hoog in de bergen worden zelfs kleine kampplaatsjes voor trekkers gebouwd.

We rijden de bergen in, voor een eerste wandeltocht. Eerst door de vallei naar Tekkale, naast de brede Çoruh Nehri-rivier. Rijstvelden, buffels, vrouwen met zeisen op de hellingen. Dan langs

een piste door een steeds smaller wordende vallei omhoog, soms rakelings langs een huiskamer. Tot het zelfs voor de chauffeur van ons busje te bar wordt en we te voet verder gaan.

Voor ons ligt de besneeuwde Gungörmez-keten, 3.500 m hoog. We verlaten de piste, waden door een riviertje en volgen een pad tussen hoog opschietend groen (route 10-1 in Kate Clows boek). Over een brede weg klimmen we traagjes tegen de berghelling naar Elasume. Ongelooflijk wat hier allemaal langs de weg groeit: rozenbottel, vergeetmij-nietjes, klaver, margrietten, bosaardbeitjes, stinkende gouwen, pepermunt... het geurt als een alpenweide na een onweer.

En daar ligt plots, spectaculair beneden ons, de ruïne van Bayir Kilise. Het voormalige >

Links:
In Modut krijgen we het gezelschap van een trouwe viervoeter.

Boven:
Bij het kerkje van Barhal: breiged voor een prikje, ook voor Kate Clow.

Onder:
Waarover dromen ze, de kinderen van Yaylalar?

Onder:

Voor je de moskee binnengaat moet je je reinigen bij de fontein, de abdestlik.

Rechts:

Vanaf Yaylalar gaat onze bagage per muilezel.

Een koppel beren staat vlak bij het riviertje, op minder dan 50 m, naar ons te kijken.

christelijke kerkje dateert uit de 10de eeuw, toen de Georgiërs hier nog baas waren. Een moeilijk, steil afdalend bospad brengt ons weer naar de vallei, waar het busje wacht.

Panorama tot in Georgië

Vandaag rijden we naar Sarigöl, één van de grotere dorpen, en verder naar de nederzetting Uban, voor een dagtocht. We willen route 10-5 volgen tot in Karbasan, goed voor 1.200 m klimmen en 800 m afdalen in zeven uur. Daarvoor moeten we een bergkam over, de Zitlop Sirti.

In Uban leven enkel nog twee oude mensen, de chauffeurs van de openbare busjes brengen hen regelmatig voedsel en post. We klimmen nu steil naar de top van de bergkam, 2.600 m hoog, en komen terecht in een smal valleitje dat gevuld is met een dikke, smeltende sneeuwlaag. We zijn niet alleen het pad, maar ook een deel van de groep kwijt. Via radiocontact vinden we hen een uur later terug nabij Sura Yayla (*yayla*: een zomerweide met nederzetting). We picknicken op een plateau met een fenomenaal panorama over de bergketens, tot in Georgië.

Boven de boomgrens reiken we nu naar de top, maar de lucht betreft, er vallen druppels en de bliksems flitsen neer. Rechtsomkeer dus en in de regen de hele tocht terug, tot in Uban. Een hout-hakker brengt ons met zijn wagen naar Sarigöl en zet ons af bij het eethuis van zijn broer. Die tovert in een kwartiertje een complete maaltijd met soep en diverse schotels op tafel. Turkse gastvrijheid, tastbaar en echt.

We verhuizen nu naar Pansiyon Marsis in Barhal, een familiepension, een gezellige zitplaats annex keuken in het hart. Van bij de fornuizen kijken we uit op een uit de kluiten gewassen dorpsmoskee. Even buiten het dorp staat nog steeds de voorma-

lige christelijke kerk, stoer en romaans aandoend, in 1951 omgevormd tot moskee. Nu staat ze leeg, wachtend op restauratie. Als we ze bezoeken, komen enkele oudere vrouwen met breigoed op ons af. Kousen, mutsen, truien... kleurrijk en voor een prikje te koop.

Schuilen in een zomerdorp

Yaylalar wordt onze volgende uitvalsbasis. Dit dorp vlak bij de Kaçkar-keten is een buitenbeentje: niet in een vallei, maar op de bergflank, meer dan 2.000 m hoog. Er is een modern hotel en een kruidenier, maar het schooltje en het medisch centrum zijn gesloten wegens te klein. Het dorp ligt geprangd tussen drie ketens van meer dan 3.000 m: Kaçkar, Davud en Karmovut, en het is dan ook een ideale uitvalsbasis voor vele bergtochten.

We worden er ontvangen in Pension Camyuva, ook al in chaletstijl.

Vijf uur 's morgens, uit de luidsprekers van de moskee vlakbij zingt de muezzin, tien minuten lang, zijn gebed. Op deze stralende morgen rijden we in de laadbak van een vrachtwagen naar Mikelis voor een tocht langs de Davut-kam (route 12-1). Het begint meteen steil met een klim naar de zomernederzetting Sakura. Het panorama achter ons wordt bij elke stap indrukwekkender. Langs het pad groeien pepermunt, look, salie, en nog hoger ook hele tapijten citroentijm.

We steken de boomgrens over, de berghelling wordt kaal en bij het naderen van Modut komt er regen op. Deze hooggelegen zomernederzetting (boven de 2.000 m) wordt nog volop gebruikt, we schuilen er in het stro van een prachtige houten schuur. In de mist trekken we verder omhoog, over rotsen en kleurige bloemen, naar een loodrechte kam. Verder over een tweede kam, 2.500 m hoog, door de sneeuw. Op de hellingen groeien, tussen de >

Kaçkar-gebergte

Oef, geen beren te zien! Wakker worden in een tentje op de Dupedüzü: het is een belevenis.

In de mist trekken we verder omhoog, over rotsen en kleurige bloemen, naar een loodrechte kam.

rotsvlaktes, hele velden rododendron, maar ook een prachtige, mij onbekende witte bloem. Kaçkar is beroemd om zijn flora, hier groeien zowat 2.500 planten- en bloemensoorten, waarvan er 300 enkel in Turkije en 160 enkel in dit gebergte te vinden zijn.

Kaçkar met Kate Clow

De Britse Kate Clow woont in Antalya en is al een klein decennium bezig met het ontginnen van de reusachtige wandelmogelijkheden van Turkije. Eerder ontwierp en bewegwijzerde ze eigenhandig de langeafstandswandelroutes *St Paul Trail* en *The Lycian Way*. Daarover schreef ze, samen met Terry Richardson, telkens een gids. De wandelmogelijkheden in het Kaçkar-gebergte bundelde ze in *The Kaçkar, Trekking in Turkey's Black Sea Mountains*: 30 bergroutes met bijbehorende gps-punten. Bij het boek zit een topografische kaart. Erg nuttig, want er bestaat verder geen enkele wandelkaart van de streek. De gps-punten kun je downloaden op www.lycianway.com, waar de gids ook te koop is.

Voor dit duurzame toerisme werkt Kate samen met de lokale wandeltoeroperator Middle Earth Travel, die trektochten van een week in het gebergte organiseert.

Info: www.middleearthtravel.com.

Rond theetijd zijn we de laatste kam over: voor ons ontvouwt zich een mijlenver panorama, zowat duizend meter lager liggen de valleien van de Hevek en Yaylalar te schitteren. In de avondzon maken we de vlotte afdaling, langs een breder wordende weg.

Slapen in de bergen

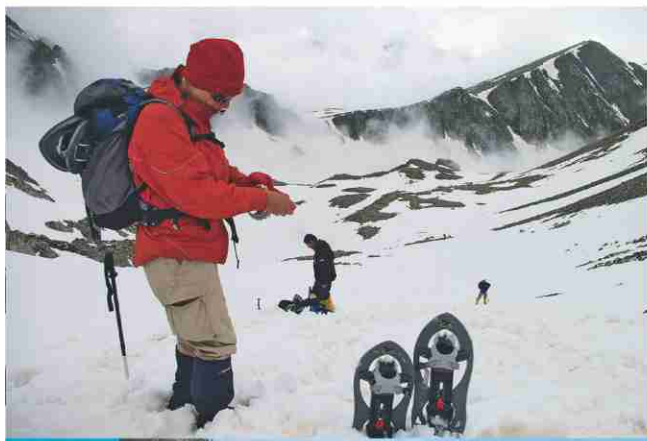
Vandaag is de grote dag: we vertrekken voor een tweedaagse bergtocht van Yaylalar naar de toppen van de Kaçkar-keten (route 12.5). Tijdens het ontbijt horen we buiten geschreeuw, dorpsbewoners roepen opgewonden dat er twee beren in de vallei zitten. Ik kan ze niet onderscheiden tussen de rotsen. Ondertussen laden andere dorpingen hun muilezels met onze bagage.

Het eerste deel van de dagtrip loopt comfortabel over een betonweg door de langzaam stijgende Hevek-vallei. Olgunlar is het eind van de weg én van de vallei, daarachter doemt de Kaçkar-keten op. Het dorpje telt verschillende pensions, we gebruiken de thee op een terrasje.

Een groene, snel stijgende zijvallei leidt naar het zomerdorp Dibe. Het ziet eruit als een ruïne, de vele huisjes bestaan alleen uit rotsstenen muren en de metalen daken liggen er opgeplooid in.

We zijn ondertussen de 2.500 meter-grens overgestoken, de vallei wordt nog smaller, maakt een bocht en leidt ons ten slotte naar een soort weidse hoogvlakte. Tussen de rotsen bloeien honderden, vaak onbekende bloemen.

De scherpe tanden van de Kaçkar-keten, tot 3.500 m hoog, komen dichterbij. Dupedüzü Camp is een brede grasvlakte aan de voet van de kam, 2.800 m

Vijf uur 's morgens, uit de luidsprekers van de moskee vlakbij zingt de muezzin, tien minuten lang, zijn gebed.

Bovenaan:
Sneeuwschoenen,
geen overbodige luxe
op de Naletleme-pas.

Deze houten huisjes
en stallen voorbij
Tekkale worden in
voor- en naseizoen
gebruikt door de
herders.

hoog, omringd door sneeuw. De muilezels met de bagage komen ons al tegemoet, midden in de vlakke staan vijf tentjes gereed.

Kerem, de gids die ons al een week begeleidt, maakt in de - alweer - gietende regen een stoofpotje klaar. We zitten dicht op elkaar in twee tentjes te eten, als iemand plots opgewonden schreeuwt. Buiten, in de schemering, blijkt het om verrassend bezoek te gaan: een koppel beren staat vlak bij het riviertje, op minder dan 50 m, naar ons te kijken. Eén gaat rechtop staan om beter te kunnen zien. Als ze ons opmerken, vluchten ze als een bliksemschicht terug de besneeuwde helling op, zo snel dat ze binnen een halve minuut niet meer te onderscheiden zijn van de rotsblokken.

We gaan vroeg slapen - het blijft pijpenstelen regenen - maar ik voel me toch niet gerust.

Sneeuwwereld

Wakker worden op Dupedüzü is een ervaring op zich. Ik heb weinig geslapen, de regen is gestopt, maar de wolken schuren nog tegen de wanden van de Kaçkar-keten. Het is kil. De beren zijn niet teruggekomen.

Kerem heeft al thee gezet en bereidt het ontbijt. De muilezels komen de bagage halen en om 8.30 uur zijn we op weg, noordoostwaarts over de Naletleme-pas. Vrij snel komen we in een wereld van mist en sneeuw terecht, regelmatig moeten we >

Zin in een keileuke kampeervakantie?

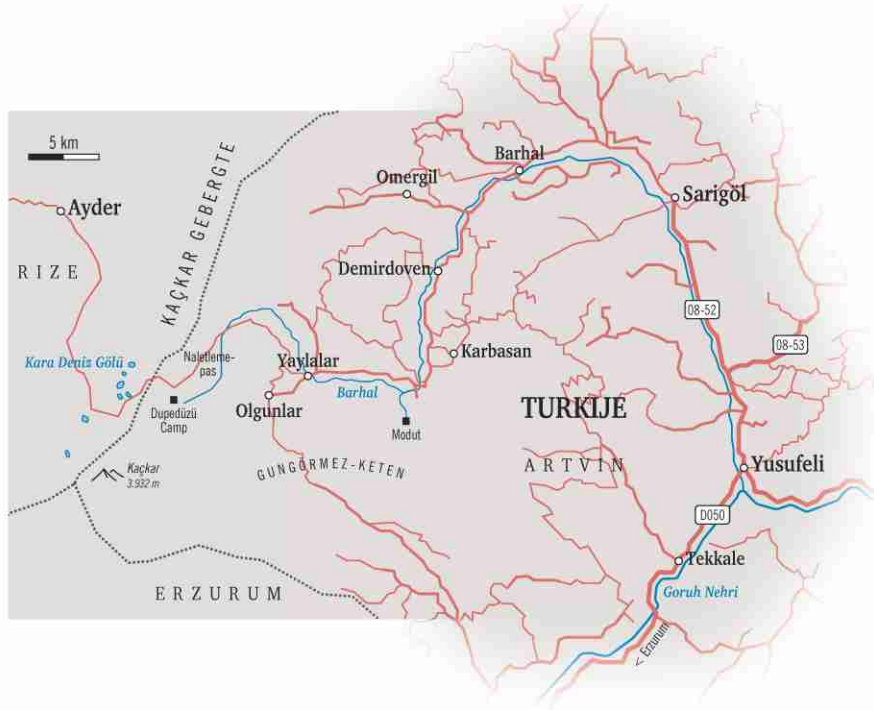
- Mooie kampeerplekjes voor caravan, tent en kampeerauto
- Stacaravans te huur
- **NIEUW!** Huur eens een volledig ingerichte bungalowtent

www.lilsebergen.be

Strandweg 6, 2275 Lille-Gierle, Tel. 014 55 79 01

onze sneeuwschoenen aantrekken. Het is moeizaam klimmen, zonder sneeuwschoenen zak je soms een meter diep in de sneeuw.

Boven op de pas – we zitten nu rond de 3.250 m – genieten we heel even van het schitterende vergezicht aan beide kanten. We dalen snel af, vaak schuivend op ons achterwerk, naar een vallei met twee toegevroren meren.

Het kruisen van de sneeuwrens lucht even op, maar we moeten nu vaak over rotsen klimmen. De weg is lastig en soms moeilijk te vinden, zelfs onze gidsen Kate en Kerem vergissen zich regelmatig. Tot overmaat van ramp gaat de mist over in stortregen.

De wandelroute zoals ze op onze kaart staat, komt uit op een voetgangersbruggetje over een rivier, maar dat blijkt meegesleurd door het water! We zoeken onze weg op de oever, kilometers en kilometers over rotsen en langs diep uitgesleten geitenpaadjes, tot we uiteindelijk de betonnen brug vinden. Een asfaltweg brengt ons nu naar Asağı Caymakçur en het busje.

Tot slot een aanrader na een weekje trekking in de Kaçkar: enkele dagen uitblazen in Ayder, een vlot bereikbaar bergstadje in de vallei van de Kavron op zo'n 40 km van de Zwarte Zee. <<

Tekst: Wegwijzer Reisinfo

ADRES

- Nationaal Turks Verkeersbureau, Montoyerstraat 4B, 1000 Brussel; tel. 02-513 82 30, tourisme.turc@busmail.net, www.goturkey.com.
- Kate Clow, Hasim Iscan Mahallesi, 1297 Sokak, n° 14, Antalya; tel. 00-90-242-243-1148, gsm 00-90-532-588 53 58, www.trekkinginturkey.com.

INTERNET

- www.welkominturkije.nl: Turks verkeersbureau in Nederland.
- www.turkeytravelplanner.com: site van auteur Tom Brosnahan.
- www.middleearthtravel.com: Middle Earth Travel (wandelvakanties).

DOCUMENTEN

Belgische identiteitskaart volstaat als je met het vliegtuig naar Turkije reist. Op de luchthaven moet je een visumklever kopen. Kinderen: eigen identiteitsbewijs met pasfoto.

REISGIDSEN

Nederlands
Turkije (Dominicus), Turkije (Nelles), Turkije (Trotter), Turkije (ANWB Goud), Turkije (Capitool).

Engels
East of Turkey, Boyut (www.boyut.com.tr).

ACHTERGRONDEN

Turkije (Landenreeks, KIT Publishers), Te gast in Turkije (Informatie Verre Reizen), Turkije (Cultuur bewust!, Elmar).

WANDELGIDSEN

- *The Kaçkar - Trekking in Turkey's Black Sea Mountains* (Kate Clow), Upcountry: 32 routes vanuit 5 startplaatsen, met kaarten (www.trekkinginturkey.com).
- *The Mountains of Turkey*, Cicerone (www.cicerone.co.uk).

KAARTEN

- overzicht voor Kaçkar-gebergte: www.trekkinginturkey.com.

- een goede site is ook: <http://maps.turkeyodyssey.com>.

VLUCHTEN NAAR TURKIJE

- van Brussel naar Istanboel, Antalya of Ankara met Turkish Airlines (www.thy.com), Jetairfly (www.jetairfly.com), Thomas Cook Airlines (www.thomascookairlines.com), Corendon (www.corendon.com).
- binnenvlucht naar Trabzon of Erzurum met: Turkish Airlines (www.thy.com), Onur Air (www.onurair.com.tr), SunExpress (www.sunexpress.com.tr) of Pegasus Airlines (www.flypgs.com).

TRANSPORT TER PLAATSE

- taxi vanuit Erzurum Airport naar Yusufeli.
- minibuses van Gölbaşı Sent Garaji (3 keer per dag, reistijd 3 uur).
- meer info op www.trekkinginturkey.com.

LOGIES

overzicht op www.trekkinginturkey.com.

GELD

Nieuwe Turkse Lira. Meer informatie op www.tcmb.gov.tr.

BESTE REISPERIODE

Van eind juni tot begin september. Onder de alpiene zone: van april tot oktober.

GEZONDHEID

Geen verplichte inenting. Informatie over aangeraden vaccinaties: www.itg.be en www.gezondopreis.nl.

Deze pakweg vind je ook op www.pasar.be/ledentoegang.